

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
OPERATYVINĖS VEIKLOS
Į S T A T Y M A S**

1997 m. gegužės 22 d. Nr. VIII-222
Vilnius

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Įstatymas reglamentuoja teisinius operatyvinės veiklos pagrindus, objektus, subjektus bei jų teises ir pareigas, operatyvinės veiklos metodus ir priemones, jų naudojimo pagrindus ir tvarką, taip pat šios veiklos kontrolę, priežiūrą ir finansavimą.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Operatyvinė veikla** – valstybės įgaliotų institucijų teisinė žvalgybinio ir kontržvalgybinio pobūdžio kovos su nusikalstamumu forma.

2. **Operatyvinės veiklos objektai** – rengiami ir padaryti nusikaltimai, juos rengiantys ar padarę asmenys, prostitucija, narkomanija, nusikaltimus rengiančių ar padariusių asmenų aktyvūs veiksmai neutralizuojant operatyvinę veiklą arba įterpiant nusikalstamų struktūrų narius į teisėsaugos, krašto apsaugos ir kitas valstybės valdžios institucijas, kitų valstybių specialiųjų tarnybų veiklą.

3. **Operatyviniai veiksmai** – operatyvinės veiklos priemonių ir metodų panaudojimas.

4. **Operatyvinės veiklos priemonės** – speciali technika ir operatyvinė įskaita.

5. **Operatyvinė technika** – techninių priemonių, naudojamų operatyvinėje veikloje, visuma.

6. **Speciali technika** – techninės priemonės, skirtos elektros ryšių, telegrafo ir kitiems pranešimams kontroliuoti, telefoniniams pokalbiams klausytis bei jų įrašams daryti, taip pat stacionariai gyvenamųjų, administracinių ir kitokių patalpų bei transporto priemonių garso ir vaizdo kontrolei, ir kurioms panaudoti reikia sankcijos;

7. **Specialios technikos panaudojimas** – specialios technikos įrengimas, eksploatavimas ir išmontavimas.

8. **Operatyvinė įskaita** – operatyvinės veiklos procese gautos informacijos apie asmenis, įvykius ar kitus objektus sistema, skirta operatyvinės veiklos subjektų informaciniam aprūpinimui.

9. **Operatyvinės veiklos metodas** – žvalgybinė apklausa, slaptas sekimas, operatyvinis patikrinimas, slapta apžiūra, pašto siuntų ir elektros ryšių kontrolė, agentūrinis metodas, elektroninė žvalgyba.

10. **Operatyvinis tyrimas** – organizacinė taktinė operatyvinės veiklos forma, apimanti ir operatyvinius veiksmus.

11. **Operatyvinė paieška** – sankcijos nereikalaujanti operatyvinių veiksmų visuma pirminei informacijai apie nusikaltimą gauti, patikrinti ir realizuoti.

12. **Nusikalstamą veiklą imituojantis elgesio modelis** – sankcionuoti, nusikaltimo požymių turintys veiksmai, kuriais stengiamasi apginti svarbesnius valstybės, visuomenės ar asmens interesus.

3 straipsnis. Teisiniai operatyvinės veiklos pagrindai

Operatyvinės veiklos subjektai vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, šiuo įstatymu, kitais Lietuvos Respublikos įstatymais, Vyriausybės nutarimais bei Vidaus reikalų ministerijos, Krašto apsaugos ministerijos, Valstybės saugumo departamento, Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir kitais teisės aktais.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [VIII-1199](#), 1999-05-25, *Žin.*, 1999, Nr. 50-1604 (1999-06-09), i. k. 0991010ISTAI-1199

4 straipsnis. Operatyvinių veiksmų pagrindai

1. Operatyvinių veiksmų pagrindas yra pirminė informacija apie rengiamą arba padarytą valstybinį ar kitą sunkų nusikaltimą, nusikaltimą rengusį arba padariusį asmenį, asmens priklausymą nusikalstamam susivienijimui, taip pat kitų valstybių specialiųjų tarnybų veiklą.

2. Operatyvinis tyrimas atliekamas, kai:

1) nenustatytas nusikalstamą veiką rengęs arba padaręs asmuo;

2) yra pirminė patikrinta informacija apie asmens nusikalstamą veiklą;

3) yra pirminė patikrinta informacija apie asmens priklausymą nusikalstamam susivienijimui;

4) yra duomenų apie kitų valstybių specialiųjų tarnybų veiklą;

5) pasislepia kaltinamasis, teisiamasis arba nuteistasis.

3. Operatyviniai veiksmai nutraukiami nepasitvirtinus informacijai apie rengiamą ar padarytą valstybinį ar kitą sunkų nusikaltimą, atskleidus nusikaltimą, nepasitvirtinus informacijai apie asmens priklausymą nusikalstamam susivienijimui, suradus ieškomą asmenį arba pasibaigus baudžiamojo įstatymo nustatytam senaties terminui.

4. Operatyvinės paieškos pagrindas yra pirminė informacija apie rengiamą ar padarytą nusikaltimą, nusikaltimą rengusį ar padariusį asmenį, taip pat asmens dingimą be žinios.

5. Negalima taikyti specialios technikos, gyvenamosios patalpos slaptos apžiūros, susirašinėjimo, telegrafo ir kitų pranešimų slaptos kontrolės prieš Lietuvos Respublikos Prezidentą, Seimo narius ir Vyriausybės narius.

5 straipsnis. Operatyvinės veiklos subjektai ir slaptieji dalyviai

1. Operatyvinės veiklos subjektų sistemą sudaro tik specialius valstybės įgaliojimus turinčios valstybės institucijos – Krašto apsaugos ministerijos, Vidaus reikalų ministerijos, Valstybės saugumo departamento ir Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos tarnybos, kurioms pavedama operatyvinė funkcija, o jų darbuotojai įgaliojami ją atlikti. Šių institucijų tarnybų sąrašą sudaro ir jų operatyvinių teisių mastą nustato Vyriausybė operatyvinės veiklos subjektų teikimu.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [VIII-1199](#), 1999-05-25, *Žin.*, 1999, Nr. 50-1604 (1999-06-09), i. k. 0991010ISTAI-1199

2. Operatyvinės veiklos slaptieji dalyviai yra operatyvinės veiklos subjektų etatiniai slaptieji darbuotojai, kurių priklausomybė operatyvinės veiklos subjektui užšifruota, ir slapta bendradarbiaujantys fiziniai asmenys, su kuriais operatyvinės veiklos subjektų darbuotojai sudarė raštišką sutartį ar žodinį susitarimą dėl slapto bendradarbiavimo.

3. Operatyvinės veiklos subjektai, pagal savo kompetenciją vykdydami operatyvinę veiklą, bendradarbiauja ir teikia visapusę paramą vieni kitiems. Šį bendradarbiavimą koordinuoja generalinis prokuroras arba jo įgaliotas generalinio prokuroro pavaduotojas.

6 straipsnis. Fizinų asmenų pagalba operatyvinėje veikloje

1. Operatyvinė veikla remiasi savanoriška, vieša ir slapta fizinų asmenų pagalba. Aktyvi, efektyvi pagalba gali būti apmokama.

2. Bendradarbiaujantiems pagal sutartį užtikrinamos Vyriausybės nustatytos socialinės garantijos.

7 straipsnis. Operatyvinės veiklos subjektų teisės ir pareigos

1. Jeigu yra šio įstatymo 4 straipsnio 2 dalies 3 punkte numatytas pagrindas ir operatyvinės veiklos subjektai yra gavę šio įstatymo 12 straipsnyje numatytą sankciją, jie turi teisę:

1) laikinai apriboti nuosavybės teises;

- 2) įpareigoti asmenį ir (arba) jo šeimos narius deklaruoti turtą bei pajamas;
- 3) įpareigoti notarus ir bankus pranešti apie asmens sudarytą civilinį sandorį arba atliktą bankinę operaciją.

2. Jeigu yra šio įstatymo 4 straipsnio 2 dalyje numatyti pagrindai ir operatyvinės veiklos subjektai yra gavę šio įstatymo 10 arba 11 straipsniuose numatytą sankciją, jie turi teisę:

- 1) kontroliuoti pašto siuntas ir elektros ryšius;
- 2) slapta kontroliuoti asmens susirašinėjimą, telegrafo ir kitus pranešimus, klausytis telefoninių pokalbių ir daryti jų įrašus;
- 3) daryti nusikalstamą veiką imituojančią elgesio modelį;
- 4) naudoti specialią techniką;
- 5) slapta apžiūrėti gyvenamąsias patalpas.

3. Operatyvinės veiklos subjektai Vyriausybės nustatyta tvarka turi teisę:

1) steigti operatyvinę veiklą užtikrinančias ir jai palankias sąlygas sudarančias įmones, įstaigas, organizacijas ir jomis naudotis; naudotis įmonių, įstaigų, organizacijų registracijos ir skiriamaisiais ženklais;

2) užmegzti ryšius su operatyvinės veiklos objektais;

3) įeiti į įmonių, įstaigų ir organizacijų patalpas ir jas apžiūrėti, daryti kontrolinius, technologinius eksperimentus, laikinai paimti dokumentus, imti tyrimui medžiagų, žaliavų ir produkcijos pavyzdžius bei kitus objektus, neskelbiant apie jų paėmimą;

4) naudotis įmonių, įstaigų ir organizacijų turima informacija;

5) naudotis specialistų paslaugomis užtikrinant operatyvinę veiklą, tiriant procesus, daiktus ir dokumentus;

6) naudotis asmens tapatybę nustatančiais dokumentais ir jų blankais;

7) sudaryti operatyvinę įskaitą ir ja naudotis.

8 straipsnis. Operatyvinės veiklos subjektų pareigos

1. Operatyvinės veiklos subjektai privalo:

1) rinkti, kaupti, analizuoti ir realizuoti su operatyvinės veiklos objektais susijusią informaciją;

2) saugoti Lietuvos Respublikos piliečių ir kitų asmenų, patekusių į operatyvinę veiklą, operatyvinės veiklos slaptųjų dalyvių ir fizinių bei juridinių asmenų, remiančių operatyvinę veiklą, teises ir teisėtus interesus;

3) ginti asmenis nuo prieš jų valią daromo aktyvaus spaudimo padaryti nusikalstamą veiką;

4) garantuoti bendradarbiavimo konfidencialumą ir anonimiškumą;

5) tvarkyti įvykių, faktų, daiktų, kitų informacijos šaltinių, fizinių bei juridinių asmenų operatyvinę įskaitą.

2. Operatyvinės veiklos subjektai operatyvinės veiklos metu gautą informaciją gali panaudoti tik kovai su nusikalstamumu ir tik Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

9 straipsnis. Operatyvinių veiksmų teisėtumo kontrolė

Operatyvinių veiksmų teisėtumą kontroliuoja Lietuvos Respublikos generalinis prokuroras arba jo įgaliotas vienas generalinio prokuroro pavaduotojas.

10 straipsnis. Asmens slapto susirašinėjimo, telegrafo ir kitų pranešimų kontrolės, pašto siuntų ir elektros ryšių kontrolės, telefoninių pokalbių klausymosi, specialios technikos naudojimo ir gyvenamosios patalpos slaptos apžiūros sankcionavimo tvarka

1. Slapto asmens susirašinėjimo, telegrafo ir kitų pranešimų kontrolę, pašto siuntų ir elektros ryšių kontrolę, slaptą telefoninių pokalbių klausymąsi, specialios technikos naudojimą, slaptą gyvenamosios patalpos apžiūrą sankcionuoja Lietuvos Respublikos apygardų teismų

pirmininkai ir šių teismų baudžiamųjų bylų skyrių pirmininkai pagal generalinio prokuroro arba jo įgalioto generalinio prokuroro pavaduotojo motyvuotą teikimą. Teikime nurodoma:

- 1) pareigūno, pateikusio teikimą, vardas, pavardė, pareigos;
 - 2) objekto aprašymas arba asmens, kurio atžvilgiu bus atliekami operatyviniai veiksmai, vardas ir pavardė;
 - 3) faktai, pagrindžiantys reikalavimą naudotis operatyvinės veiklos metodais ir priemonėmis;
 - 4) ryšio priemonės, į kurią bus įjungta speciali technika, įvardijimas;
 - 5) patvirtinimas, kad tokia informacija negali būti gauta įprastiniu tyrimu;
 - 6) numatoma operatyvinės veiklos metodų ir priemonių taikymo trukmė;
 - 7) siekiamas rezultatas.
2. Slapto asmens susirašinėjimo, telegrafo ir kitų pranešimų kontrolė, pašto siuntų ir elektros ryšių kontrolė, slaptas telefoninių pokalbių klausymasis, specialios technikos naudojimas sankcionuojamas ne ilgesniam kaip trijų mėnesių laikotarpiui. Šiam laikotarpiui praėjus, jis gali būti pratęstas.
3. Atlikus slaptą gyvenamosios patalpos apžiūrą, per 24 valandas apžiūros rezultatų pažyma išsiunčiama generaliniam prokurorui arba jo įgaliotam generalinio prokuroro pavaduotojui.
4. Šio įstatymo 10 straipsnio 2 dalyje ir 11 straipsnio 2 dalyje numatytas operatyvinės veiklos metodų ir priemonių pratęsimas sankcionuojamas ta pačia tvarka kaip ir šių metodų bei priemonių skyrimas. Pratęsimų skaičius neribojamas, tačiau kiekvienu atveju pratęsti galima ne ilgesniam nei šio įstatymo 10 straipsnio 2 dalyje bei 11 straipsnio 2 dalyje nustatytas laikotarpis.

11 straipsnis. Nusikalstamos veikos imitacijos elgesio modelio sankcionavimo tvarka

1. Nusikalstamos veikos imitacijos modelį sankcionuoja generalinis prokuroras arba jo įgaliotas generalinio prokuroro pavaduotojas pagal operatyvinės veiklos subjekto motyvuotą teikimą. Teikime nurodoma:
 - 1) pareigūno, pateikusio teikimą, pavardė ir pareigos;
 - 2) faktai, pagrindžiantys reikalavimą panaudoti nusikalstamos veikos imitacijos elgesio modelį;
 - 3) nusikalstamos veikos imitacijos elgesio modelio metu atliekamų konkrečių veiksmų ribos pagal imituojamą Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso straipsnį;
 - 4) žinios apie asmenį, kuris panaudos nusikalstamą veiką imituojantį elgesio modelį;
 - 5) siekiamas rezultatas, nurodant nusikalstamos veikos imituojančio elgesio modelio tarpinius ir galutinį tikslus;
 - 6) numatomą nusikalstamą veiką imituojančio elgesio modelio trukmę.
2. Operatyvinės veiklos subjekto parengtas nusikalstamos veikos imitacijos elgesio modelis sankcionuojamas vienerių metų laikotarpiui. Šiam laikotarpiui praėjus, jis gali būti pratęstas.

12 straipsnis. Laikino nuosavybės teisių apribojimo, asmens ir (arba) jo šeimos narių įpareigojimo deklaruoti turtą bei pajamas, notarų bei bankų įpareigojimo pranešti apie asmens sudarytą civilinį sandorį arba atliktą bankinę operaciją, elgesio modelio sankcionavimo tvarka

1. Laikiną nuosavybės teisių apribojimą, asmens ir (arba) šeimos narių įpareigojimą deklaruoti turtą bei pajamas, notarų bei bankų įpareigojimą pranešti apie asmens sudarytą civilinį sandorį arba atliktą bankinę operaciją sankcionuoja generalinis prokuroras arba jo įgaliotas generalinio prokuroro pavaduotojas pagal operatyvinės veiklos subjekto motyvuotą teikimą, kuriame nurodoma:
 - 1) pareigūno, pateikusio teikimą, vardas, pavardė, pareigos;
 - 2) asmens ir, jeigu būtina, jo šeimos narių, kuriems bus taikomos minėtos priemonės, vardas, pavardė;

- 3) faktai, pagrindžiantys asmens priklausymą nusikalstamam susivienijimui;
- 4) numatoma priemonių taikymo trukmė;
- 5) siekiamas rezultatas.

2. Laikinas nuosavybės teisių apribojimas sankcionuojamas ne ilgesniam kaip 30 parų laikotarpiui. Turtas, į kurį laikinai apribotos nuosavybės teisės, aprašomas pagal Baudžiamojo proceso kodekso 195 straipsnio 2 ir 3 dalyse, 197 ir 198 straipsniuose numatytas taisykles ir paimamas operatyvinės veiklos subjekto kontrolėn. Laikiniai apribojus nuosavybės teises į lėšas, esančias bankų ar kitų kredito įstaigų sąskaitose, asmuo su šiomis lėšomis gali atlikti tik tas operacijas, kurios numatytos sankcijoje. Su sankcija laikinai apriboti nuosavybės teisę asmuo supažindinamas pasirašytinai. Jis turi teisę tokį sprendimą per 5 dienas apskųsti teismui.

3. Įpareigojus asmenį ir (arba) jo šeimos narius deklaruoti savo ir (arba) šeimos narių turtą bei pajamas, asmuo ir (arba) jo šeimos nariai privalo per 30 parų pateikti turto ir pajamų deklaraciją savo gyvenamosios vietos valstybinei mokesčių inspekcijai.

4. Įpareigojus notarus bei bankus pranešti apie asmens sudarytą civilinį sandorį arba atliktą bankinę operaciją, notariai bei bankai privalo nedelsdami pranešti nurodytam operatyvinės veiklos subjektui apie asmens sudarytą civilinį sandorį arba atliktą bankinę operaciją.

13 straipsnis. Informacijos panaudojimas

1. Operatyviniais veiksmais gauta informacija gali būti atskleista teismo procese, iš anksto gavus generalinio prokuroro ar jo įgalioto generalinio prokuroro pavadootojo leidimą. Operatyviniais veiksmais gautą informaciją draudžiama panaudoti ne tiems tikslams, kuriems pasiekti jie buvo taikomi.

2. Operatyviniais veiksmais gauta informacija Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso nustatytais atvejais ir tvarka gali būti panaudota kaip įrodymai baudžiamojoje byloje.

3. Jeigu teismo procese atskleidžiama specialia technika gauta informacija apie asmenį, asmuo turi teisę apskųsti ir neigti ją, remdamasis tuo, kad informacija buvo gauta neteisėtai. Šiuo atveju teismas turi teisę atskleisti motyvuoto teikimo sankcijai gauti ištraukas, kurios įrodo sankcijos teisėtumą.

14 straipsnis. Atsakomybė už operatyvinės veiklos pažeidimus

1. Pareigūnai ir asmenys, pažeidę Operatyvinės veiklos įstatymą, atsako pagal Lietuvos Respublikos baudžiamąjį kodeksą ir kitus įstatymus.

2. Ne operatyvinės veiklos subjektų veika, kuriai reikalinga apygardos teismo pirmininko, šio teismo baudžiamųjų bylų skyriaus pirmininko, generalinio prokuroro ar jo įgalioto generalinio prokuroro pavadootojo sankcija, draudžiama ir užtraukia atsakomybę pagal Lietuvos Respublikos įstatymus.

15 straipsnis. Operatyvinės veiklos slaptųjų dalyvių ir informacijos teisinė apsauga

1. Kilus pavojui slaptųjų dalyvių arba jų šeimos narių gyvybei, sveikatai, turtui, operatyvinės veiklos subjektai imasi visų priemonių gyvybei, sveikatai, orumui ir turtui apginti.

2. Operatyvinėje veikloje dalyvaujantis asmuo, pažeidęs slaptųjų operatyvinės veiklos dalyvių ir informacijos konfidencialumą ar anonimiškumą, atsako pagal Lietuvos Respublikos įstatymus.

16 straipsnis. Parlamentinė priežiūra

Generalinis prokuroras, generalinis policijos komisaras, Valstybės saugumo departamento generalinis direktorius, Krašto apsaugos ministerijos tarnybos, kuriai pavesta operatyvinė veikla, vadovas, Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktorius Lietuvos Respublikos Seimo kiekvienos eilinės sesijos pradžioje pateikia Seimo Teisės ir teisėtvarkos bei Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetų sudarytai specialiai komisijai ataskaitas, kuriose turi būti pažymėti visų operatyvinės veiklos metodų ir priemonių

naudojimo teikimų sankcijai gauti skaičius, atmestų teikimų skaičius, patenkintų teikimų skaičius ir pratęstų teikimų skaičius. Komisija turi teisę savo posėdyje išklausti minėtų pareigūnų paaiškinimus apie Operatyvinės veiklos įstatymo įgyvendinimo rezultatus, kylančias problemas, teisėtumo aspektus bei lėšų, skirtų operatyvinei veiklai, naudojimą. Komisija Seimo kiekvienos eilinės sesijos pabaigoje privalo atsiskaityti už šio įstatymo vykdymą.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [VIII-1199](#), 1999-05-25, *Žin.*, 1999, Nr. 50-1604 (1999-06-09), i. k. 0991010ISTAI-1199

17 straipsnis. Operatyvinės veiklos finansavimas

Operatyvinė veikla finansuojama iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto pagal valstybės institucijų sąmatas. Operatyvinei veiklai skirtų lėšų išlaidų tvarką nustato operatyvinės veiklos subjektai.

18 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

1. Operatyvinės veiklos įstatymas įsigalioja nuo 1997 m. birželio 10 d.
2. Įsigaliojus šiam įstatymui, pripažinti netekusiais galios Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatymą (*Žin.*, 1992, Nr. [22-639](#); 1996, Nr. [71-1709](#)) ir Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatymo įsigaliojimo“ (*Žin.*, 1992, Nr. [22-640](#)).
3. Pasiūlyti Vyriausybei per mėnesį nuo šio įstatymo priėmimo patikslinti Vyriausybės teisės aktus dėl operatyvinės veiklos subjektų sąrašo ir teisių masto vykdant operatyvinę veiklą.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

ALGIRDAS BRAZAUSKAS

Pakeitimai:

1.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [VIII-1199](#), 1999-05-25, *Žin.*, 1999, Nr. 50-1604 (1999-06-09), i. k. 0991010ISTAI-1199
Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatymo 3, 5, 16 straipsnių pakeitimo įstatymas